

Jadid

adabiy, ilmiy-ma'rifiy va ijtimoiy haftalik gazeta

@Jadidrasmiy

@Jadidmediauz

@Jadidrasmiy

@Jadid_uz

NUQTAYI NAZAR

“DO‘ST QIDIR, DO‘ST TOP JAHONDA...”

Markaziy Osiyo hududida yashagan xalqlar qadim-qadimdan do‘st-inoq, quda-anda, qon-qardosh bo‘lgani barchaga ma‘lum. O‘lkadagi har bir mustaqil mamlakat o‘z milliy davlatchilik asoslarini qayta bunyod etib, ko‘ksini ko‘tarib, dunyo hamjamiyatida o‘z o‘rnini topgunga qadar, haq gapni aytadigan bo‘lsak, bir muddat o‘z ichki masalalari, ijtimoiy-iqtisodiy tizimidagi muammolarini hal etishga ko‘proq kuch va vaqt sarflashdi. Aslida dunyodagi hech bir mamlakat o‘z holicha yolg‘iz yashay olmaydi. Oddiy bir insonning yashash sharoitida olis-yaqin qo‘ni-qo‘shnilari bilan muomala-munosabat naqadar muhim bo‘lsa, mamlakatlar uchun ham dunyo hamjamiyati va ayniqsa, qo‘shnilari bilan o‘zaro birdam, do‘stona munosabat shu qadar zarurat sanaladi.

Yaqinda qadimiy Xo‘jand shahrida O‘zbekiston, Tojikiston va Qirg‘iziston davlatlari rahbarlarining uchrashuvi bo‘lib o‘tdi. Men qo‘shni mamlakatlar yetakchilarining samimiy muloqotini o‘yinay jahan orqali ko‘rib, to‘g‘risi, quvonganimdan ko‘zlarimga yosh keldi. Chunki istiqlolning avvalgi yillarida, har kim o‘zi bilan o‘zi band bo‘lgan mahallarda chegaralarga simto‘rlar tortildi, zovurlar qazildi. Mundoq do‘ppini yerga qo‘yib, mulohaza qilib ko‘rilsa, o‘zbek, tojik, qirg‘iz, qozoq, turkman – bu qon-qardosh xalqlar bir-birlarini ko‘rmasa, muloqot qilib turmasa, ularning turmush tarzi tugal bo‘lmaydi. O‘zbek tojikning to‘yiga, qirg‘iz qozoqning bayramiga bormaydigan bo‘lsa, men aminmanki, ularning yegan oshi ham tatimaydi. Bizning azaliy qardoshligimizning eng go‘zal ramzi – bu bizning ochiq qalbimizga mos ochiq dasturxonimiz. Tojiklarning bayram va to‘ylarida

Mening boshqa millatga mansub juda ko‘p do‘stlarim, ilmiy sohada faoliyat olib borayotgan shogirdlarim bor. Ular menga xuddi otalariga ko‘nglini ochgandek o‘zlarining shodiyona kunlarini ham, g‘amgin pallalarini ham so‘zlab berishadi. Quvonchiga sherik bo‘laman, muammolari bo‘lsa, qo‘limdan kelgancha hal etishga yordam beraman. Yoshlik yillarimda tanishgan bir qancha toij-u qirg‘iz do‘stlarim, keyingi yillarda ortirgan shogirdlarim bilan har doim aloqadaman. Ular meni Mustaqillik bayrami, Navro‘z ayyomi, hayit kunlarida tabriklaganlarida boshim osmonga yetadi va ularning oilasiga, el-yurtiga baraka tilab duolar qilaman. Asl do‘stlikning mag‘zi ham shunda.

Anjuman kunlari Prezidentlar Xo‘jand qal‘asiga borishdi. Bu qadimiy qal‘a bir necha ming yillik tarixga ega ekani ko‘pchilikka ma‘lum. Xo‘jand deganda beixtiyor milliy qahramonlar – pahlavon Jaloliddin

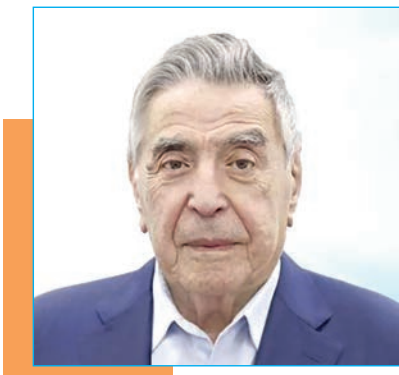
o‘zbekcha kuy-qo‘shiq yangraydi, ular ham “Lazgi”ni jon-u dildan yaxshi ko‘radi. Qirg‘izlar “Andijon polkasi”ga raqsga tushadi. Ildizlari bir bo‘lgan bu xalqlarni ajratish go‘yo etdan timoqni ayirishdek gap aslida.

Menga chegara hududida bunyod etilgan ramziy uch qirrali minoraning ko‘rinishi juda ma‘qul bo‘ldi. Iste‘dodli tojik shoiri Mirzo Tursunzodaning:

**“Do‘stlar qo‘l berib ahd-u vafoga,
Boshin ko‘tarmakda yuksak fazoga”** – degan misralari xuddi bu kun uchun aytilgandek. Zotan, do‘stlik-qarindoshlikning sassadolari olis moziy qaridan keladi; bu qarindoshlik tomirlari esa juda baquvvat va chuqur. “Yuksak fazoga” bo‘y cho‘zgan uch mamlakat ramzining do‘stona ezgu g‘oyalari muhtasham belbog‘ avaylab o‘rab, quchib, opichlab – birlashtirib turibdi. Bu san‘at namunasi bo‘lgan monument poyiga gullar qo‘yilganida bamisoli o‘sha ramziy novdalar chechak ochganday bo‘ldi. Demak, millatlar orasidagi do‘stlik rishtalari mustahkamlanar ekan, kelgusida bu qarindoshlik navnihollari o‘z mevasini beradi. Hamkorlikda quriladigan zavod va fabrikalarda o‘zbek, tojik, qirg‘iz millatiga mansub mutaxassislar bahamjihat mehnat qiladi. Ular do‘stlik tilida so‘zlashadi.

**Do‘st bilan obod uying,
Gar bo‘lsa u vayrona ham.
Do‘st qadam qo‘ymas esa,
Vayronadir koshona ham...**

**Do‘st qidir, do‘st top jahonda,
Do‘st yuz ming bo‘lsa oz.
Ko‘p erur bisyor dushman,
Bo‘lsa u bir dona ham.**

Oqil SALIMOV,
akademik

Men ona tariximizning shoh asari bo‘lgan Sohibqiron Amir Temur qalamiga mansub “Temur tuzuklari”ni dunyoning nodir yodgorliklaridan biri, deb hisoblayman. Birinchidan, asar muallifining favqulodda daho siyimo ekanligi, ikkinchidan, yozilish uslubi soddaligi, uchinchidan, asar taqdirining g‘aroyibli, to‘rtinchidan, olingan davr (bu davrda jahon xaritasi yangidan tuzildi, Yevropa Renessansiga zamin yaratildi, Amir Temur dunyo hayotini harakatga keltiruvchi qudratli kuchlardan biri bo‘lib maydonga kirdi) g‘oyatda muhimligi bu asarga jahonda bo‘lgan qiziqish va e‘tiborni tobora oshirib bormoqda.

“TEMUR TUZUKLARI” YODGORLIGIGA OID AYRIM MULOHAZALAR

Bir qaraganda, “Tuzuklar” haqida hamma narsa ma‘lumdek: birinchi kitob (asli 2 kitobdan iborat) “...Yeti yillik yurishdan so‘ng zafar va nusrat bilan Samarqandga qaytdim...” degan so‘zlar bilan yakunlanadi. Bu 1404-yil avgust oyiga to‘g‘ri keladi. Lekin hali o‘rganilishi, aniqlanishi kerak bo‘lgan jihatlar yetarlicha topiladi.

Ayrim xorijiy va o‘zimizning olimlarimiz orasida ham “Tuzuklar”ni Amir Temur yozganiga shubha bilan qarovchilar bor. Bu borada, birinchi galda, uning savodi masalasi, Sohibqironning davlat odami ekani, nihoyatda bandligi, saltanat yumushlari ko‘pligi va shiddatli harbiy yurishlar orasida kitob yozishga fursat topish mushkulligini sabab qilib ko‘rsatmoqchi bo‘ladilar. To‘g‘ri, har kim o‘z subyektiv fikrini bildirish huquqiga ega. Lekin tariximizda misol bor: Zahiriddin Muhammad Bobur, qisqa umri

davomida, bir joyda qo‘nim topmay, sarson-sargardonliklarda yurib, “Boburnoma”day ulkan asar yaratdi-ku! Insonning shijoati, g‘ayrati, imkoniyatlari cheksiz...

Lekin bir haqiqatni aytib o‘tish joiz. “Temur tuzuklari” juda sodda, ayni paytda murakkab asar. Bunday asarni yozish uchun muallif keng dunyoqarashga ega, tarixning og‘ir qadamlarini o‘z boshidan kechirgan, dunyoni bemalol chamalovchi buyuk arab maqomini egallagan, tarix va geografyaning chuqur bilgan, etnonimlar, toponimlar... hayot, dunyo oqimi, umr yo‘llari haqida katta xulosalar chiqarishga qodir dono faylasuf darajasidagi siyimo bo‘lmog‘i kerak. Boshqacha aytgach, “Turon saltanati” (davlatimizni Sohibqironning o‘zlari shunday ataganlar. O‘zlarini “Turon sultoni”, deb nomlaganlar, toshga o‘yib yozdirganlar) Amir Temurning ijodi edi, ana shu saltanat

bobomizning mashaqqatli mehnati bilan bo‘y ko‘rgizdi, uning qonunlari, shunchaki o‘z-o‘zidan emas, hayotiy zarurat yuzasidan dunyoga keldi. “Temur tuzuklari” esa barchasining yorqin ifodasi sifatida paydo bo‘ldi. Chindan ham, “Tuzuklar” zamon zarurati va talabi bilan yaratilgan asardir.

“Tuzuklar”ni saltanat tuzishda tajribalar ortirgan, muarrix Nizomiddin Shomiy ta‘riflagandek: “kamol-u martabalarga o‘zining yetuk sa‘y-harakati va jiddu jahdi bilan erishgan” Amir Temur singari odamgina yoza oladi, bu haqda kitob yozish shunday odamninggina qo‘lidan keladi! Bu yerda shubha bo‘lishi mumkin emas. “Temur tuzuklari”ni mutolaa qilganda, uning muallifi nechog‘lik yuksak ma‘naviyat va keng bilim sohibi ekanligining guvohi bo‘lamiz.

(Davomi 6-sahifada.)

MUNOSABAT

O‘ZBEKISTON PREZIDENTI:

“MARKAZIY OSIYO ENDI TARIXNING CHETIDA EMAS, BALKI O‘Z STRATEGIK KUN TARTIBINI SHAKLLANTIRAYOTGAN, JADAL RIVOJLANAYOTGAN MINTAQAGA AYLANMOQDA”

O‘zbekiston Prezidentining “Euronews”ga bergan intervyusi ko‘plab nufuzli xorijiy OAV tomonidan e‘lon qilindi

O‘zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning joriy yil 4-aprel kuni Samarqandda bo‘lib o‘tadigan “Markaziy Osiyo – Yevropa Ittifoqi” sammiti oldidan “Euronews”ga bergan eksklyuziv intervyusi yetakchi xalqaro ommaviy axborot vositalarida keng rezonansga sabab bo‘ldi.

Ko‘plab xorijiy bosma va elektron nashrlar o‘z sahifalarida O‘zbekiston rahbarining “Euronews” savollariga bergan javoblarning to‘liq matnini turli tillarda e‘lon qildi hamda bu bilan yangi O‘zbekistonning mintaqaviy va xalqaro kun tartibining asosiy masalalari bo‘yicha pozitsiyasiga katta qiziqish borligini tasdiqladi.

(3-sahifada o‘qing.)

BUGUNNING NAFASI

“MARKAZIY OSIYO – YEVROPA ITTIFOQI” SAMMITI MUHIM IMKONIYAT

“Markaziy Osiyo – Yevropa Ittifoqi” birinchi rasmiy sammitining Samarqand shahrida o‘tkazilishi bejiz emas. Samarqand ko‘p asrlardan beri ilm-fan, madaniyat, savdo-sotiq markazi bo‘lib kelgan. Bu qadim kentning tabiati, iqlimi, tarixiy obidalari va shaharsozlik madaniyati jumla jahonga ma‘lum-u mashhur.

(Davomi 3-sahifada.)

